

Båstads första sommarcafé

Mor Olena i vitt förkläde poserar med sin personal framför sitt sommarcafé i Lyadalen i Båstad. Det blev ett populärt utflyktsmål och på de dignande kakfaten märktes särskilt en vida berömd sockerkaka.

Maken Johans nedsatta arbetsförmåga gjorde att den drygt 50-åriga Olena (född Johansdotter i Skummeslöv år 1848) hade börjat fundera på sätt att dryga ut hushållskassan. Tanken på att öppna en kaffestuga kom efter samtal med en kvinnlig badgäst, medicinalrådinnan Hildur Bismarck, som ofta vandrade i och omkring Båstad.

Fru Bismarck hade berättat att hon på en kurort i Alperna blivit serverad kaffe och sockerkaka i det gröna.

En vecka senare, den 20 juli 1900, startade kaffeserveringen i Mor Olenas stuga som också var hennes bostad sedan ett drygt decennium. Ryktet spred sig snabbt och snart sökte sig mängder med badgäster och Båstadbor till kaffestugan vid Lyabäcken. Strax efter öppnandet startade grannfrun, Mor Gustava, en utedansbana och det skapade en synergieffekt som båda tjänade på.

Två år efter öppnandet av kaffeserveringen dog maken och Olena arbetade vidare med sin rörelse. Tillsammans med de många barnen anlade hon gångar, trappor, rabatter, kaffegrottor och bersåer i trädgården. De hade till och med ett tre meter högt vattenfall och gästerna trivdes med det forsande vattnet i bakgrunden. I Svenska turistföreningens årsbok 1902 omnämns "den pittoreska och romantiska Lyadalen, där mor Olena väntar de besökande med kaffe och sockerkaka". Bland alla Mor Olenas bakverk blev särskilt sockerkakan berömd. Den beskrevs som hård, men ändå söt och saftig.

Efter succén med Mor Olenas stuga etablerades snart ett flertal caféer i Båstadstrakten. Badlivet var sedan länge spirande och redan 1847 hade det byggts ett varmbadhus nere vid hamnen.

Strax därpå byggdes två kallbadhus, ett för damer och ett för herrar. Badgästerna blev så många att det behövdes en samlingsplats vid sidan av varmbadhuset. Sommaren 1851 invigdes Pershögsrestaurangen, också kallat societetshuset. I restaurangen kunde de ofta långväga badgästerna umgås på ett otvunget sätt, utan att beblanda sig med lokalborna. Ställningen som förnäm badort stärktes när järnvägen kom till Båstad 1885. På orten fanns då ett hotell, ett varmbadhus, kallbadhus, ett societetshus, en kyrka, ett postkontor, en telegrafstation och ett stort antal privata bostadshus där turister kunde hyra rum.

Markarrendet upphörde 1909 och Mor Olena tvingades hitta en ny plats för sin servering. Torpet monterades ned och flyttades nedför backen till Korrödslund. Där fanns en annan bäck, Örebäcken, som var lämplig för nya spännande trädgårdsarrangemang. Alla blommor och träd grävdes upp från den gamla platsen och återplanterades vid de nya ägorna. Mor Olena drev sin rörelse till sin död 1921. Kaffestugan tog emot sin sista gäst på 1950-talet och nu lever Mor Olenas namn och minne vidare på en tvärgata till Lyavägen.